

Мохнач Д. А.

ЮЛІАН СТРИЙКОВСЬКИЙ: «ЛІТОПИСЕЦЬ ЄВРЕЙСЬКОЇ ДОЛІ»

Анотація. У статті розповідається про життя і творчість Юліана Стрийковського. Зокрема, особливу увагу приділено його працям, у яких віддзеркалюється життя єврейського народу польсько-українського пограниччя у ХХ ст. Також представлений перекладацький доробок письменника.

Метою роботи є висвітлення біографічних відомостей та аналіз творчого доробку польського письменника і журналіста єврейського походження Юліана Стрийковського.

Стаття висвітлює релігійні та соціальні впливи на формування творчого світогляду Стрийковського, розповідає про його навчання, початки у письменницькій справі, описує університетські роки, подорожі. Особливу роль у житті Стрийковського відіграє польська мова, яка дала змогу майбутньому письменнику, ще будучи студентом, заробляти на життя.

Переломним періодом у творчості письменника стала Друга світова війна. Довоєнний період творчості Стрийковського можна назвати часом пошуків і відкриттів. Майбутній автор «Голосів у темряві» шукав себе, його світ не складався в гармонійне ціле. Він намагався здолати традиційне релігійне виховання, отримане в єврейській сім'ї, втілюючи в життя ідеї комуністичного напрямку. Рідна йому єврейська культура і мова по-стійно зіштовхувались з культурою поляків і українців. Стрийковський мріяв про кар'єру письменника, але не міг повністю віддатися цьому, бо змушений був завжди шукати засобів для виживання й існування. У статті теж розповідається про журналістську кар'єру письменника. Після війни Стрийковський знайшов притулок в окупованому Радянським Союзом Львові, де став редактором і журналістом комуністичної газети «Czerwony Sztandar» («Червоний прапор»). Займався корегуванням, а також публікував там свої твори.

Проблематика творів Стрийковського стосується безпосередньо долі єврейства в діаспорі, його культури, народу, який страждав протягом двох тисячоліть. Пишучи про це, він порушує теми, які дотикаються людини загалом, її релігійного й ідеологічного вибору, теми добра і зла, любові і ненависті, ставить питання про існування і сенс буття євреєм: певні обмеження, обов'язки. Твори письменника доповнені автобіографічними мотивами. Його герої часто нагадують, а іноді дублюють деякі факти з власного життя.

Головною працею Стрийковського вважається тетралогія, яка складається з романів: «Голоси в темряві», «Ехо», «Аустерія», «Сон Азраїла». Це величезний цикл, остаточно завершений наприкінці 80-х років ХХ століття, наповнений сюжетами зі Старого Завіту, особливо з Талмуду. Тетралогія показує розпад традиційного світу, байдужість молоді до релігії, її прагнення до асиміляції з багатонаціональним і мультикультурним суспільством Австро-Угорської імперії.

Ключові слова: євреї, креси, тетралогія

Інформація про автора: Мохнач Діана Анатоліївна, студентка, кафедра полоністики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: dana_1999.26.04@ukr.net

Mokhnach D.

YULIAN STRYKOVSKI: "A CHRONICLER OF THE JEWISH DESTINY"

Abstract. The article tells about the life and creative contribution of Yulian Strykowski. In particular, special attention is paid to his works, which reflect the life of the Jewish people of the Polish-Ukrainian border in the XX century. The article also depicts the translational work of the writer.

The aim of the work is to highlight biographical information and analyze the creative work of Julian Strykowski, a Polish writer and journalist of Jewish origin.

The article covers factors having influenced the formation of Strykowski's worldview, it tells about his education and the birth of his creative talent. A special place in Strykowski's life is taken by the Polish language, which allowed the future writer to make a living while still being a student.

The turning point in the writer's work was the Second World War. The pre-war period of the work can be described as the time of searches and discoveries. The future author of "Głosy w ciemności" was looking for himself and for inner harmony. He tried to overcome the traditional religious education received in the Jewish family in the pursuit of communist ideas. His Jewish culture and language were constantly confronted with Polish and Ukrainian ones, especially because he lived on

the polish-ukrainian border. Strykowski dreamed of a writer's career, but could not completely dive into it, because he was always forced to seek means for survival and existence. The article also talks about journalistic career of the writer. After the war, Strykowski settled in the soviet-occupied Lviv, where he worked as editor and journalist in the communist newspaper "Czerwony Sztandar" ("The Red Flag") and published his works there.

The problematics of the Strykowski's works most deal directly with the fate of the Jews in the diaspora, their culture, the people who suffered for two millennia. When writing about this, he violates the themes that touch upon a human being in general, religious and ideological choice of every one of us, the themes of the good and the evil, love and hatred. The author also raises the question of the existence and essence of being a Jew, certain limitations and duties connected with it. Autobiographical motifs can be traced within the works of the writer. His characters often have a lot in common with his own life, and sometimes almost duplicate events from it.

The main work of Strykowski's life is tetralogy, which consists of novels "Głosy w ciemności", "Echo", "Austeria", "Sen Azryla". This is a huge cycle, which was finally completed in the late 80's of the XX century. Motives from the Old Testament, especially from the Talmud, are interwoven in it. The tetralogy shows the collapse of the traditional world, the indifference of young people to religion, their aspiration to assimilate with the multinational and multicultural society of the Austro-Hungarian Empire.

Key words: Jews, Kresy, tetralogy.

Information about author: Mokhnach Diana, student, department of Polish studies, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

E-mail: dana_1999.26.04@ukr.net

Mochnacz D.

JULIAN STRYJKOWSKI: "KRONIKARZ ŻYDOWSKIEGO LOSU"

Streszczenie. Artykuł opowiada o życiu i twórczości Juliana Strykowskiego. Między innymi szczególną uwagę zwrócono na jego dzieła, w których znalazło odzwierciedlenie życie narodu żydowskiego pogranicza polsko-ukraińskiego XX wieku.

Celem pracy jest zbiór informacji biograficznych i analiza twórczości Juliana Strykowskiego, polskiego pisarza i dziennikarza żydowskiego pochodzenia.

Artykuł dotyczy wpływów religijnych i społecznych na kształtowanie twórczego światopoglądu Strykowskiego, opowiada o jego studiach, o debiucie jako pisarza, opisuje lata uniwersyteckie, podróże. Szczególną rolę w życiu Strykowskiego odgrywa język polski, który pozwolił przyszedłemu pisarzowi, jeszcze będąc studentem, zarabiać na życie.

Ważnym momentem dla twórczości pisarza stała II wojna światowa. Przedwojenny okres twórczości Strykowskiego można nazwać czasem poszukiwań i odkryć. Przyszły autor "Głosów w ciemności" szukał samego siebie. Próbował przezwyciężyć tradycyjne wychowanie religijne otrzymane w żydowskiej rodzinie, ucieleśniające idee komunistycznego nurtu. Jego rodzima żydowska kultura i język były nieustannie konfrontowane z kulturą Polaków i Ukraińców. Strykowski marzył o karierze pisarza, ale nie mógł całkowicie zrezygnować, ponieważ był zawsze zmuszony szukać sposobów na wyżywienie. Artykuł opowiada również o dziennikarskiej karierze pisarza. Po wojnie Strykowski przeprowadził się do Lwowa, gdzie pracował jako dziennikarz i redaktor komunistycznej gazety „Czerwony Sztandar”; publikował tam swoje prace.

Większość prac Strykowskiego są napisane o losach Żydów w diasporze, kulturze żydowskiej. W swoich utworach autor porusza tematy, które dotyczą człowieka w ogóle, jego wybór religijny i ideologiczny, tematy dobra i zła, miłości i nienawiści, pojawia się pytanie o istnienie i sens bycia Żydem, pewne obowiązki, ograniczenia. Prace pisarza uzupełniają wątki autobiograficzne. Jego bohaterowie często przypominają niektóre fakty z własnego życia.

Głównym dziełem Strykowskiego jest tetralogia, która składa się z takich utworów jak "Głosy w ciemności", "Echo", "Austeria", "Sen Izraela". To ogromny cykl, zakończony ostatecznie pod koniec lat 80-tych XX wieku, wypełniony tematami ze Starego Testamentu, zwłaszcza z Talmudu. Tetralogia pokazuje rozpad tradycyjnego świata, obojętność młodzieży do religii, jej chęć asymilacji ze społeczeństwem wielokulturowym i wielonarodowym Austro-Węgier.

Słowa kluczowe: Żydzi, Kresy, tetralogia

Informacja o autorze: Mochnacz Diana, studentka, katedra polonistyki Instytutu Filologii, Uniwersytet Narodowy im. Tarasa Szewczenki w Kijowie.

E-mail: dana_1999.26.04@ukr.net

Метою роботи є висвітлення біографічних відомостей та аналіз творчого доробку польського письменника і журналіста Юліана Стрийковського.

Постановка проблеми. У контексті українсько-польських літературних відносин постає проблема дослідження літературної спадщини польських письменників, які мають безпосе-

редній стосунок до України. Юліан Стрийковський народився, у певний період жив і працював на території нашої країни. Писав польською мовою. Тому він має важливе значення для польської та української літератури. На жаль, невелика кількість джерел показує недостатньо досліджене поле даної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Про біографію і творчість Стрийковського йдеться в працях Христини Брюховницької, Кшиштофа Шатравського, Войцеха Калишевського, Іренеуша Пекарського, Волеслава Гадачека, Яна Пацлавського, Веслава Кота. Одна з останніх робіт, присвячених Стрийковському, була опублікована у 2010 році монографія “Odkrywałem ślad po śladzie utracony...” Кшиштофа Даріуша Шатравського, у якій письменник розповідає про ідейне формування світогляду Стрийковського та його творчість. Більшість публікацій на дану тему було видано у другій половині ХХ століття. Це й автоматично формує актуальність цієї статті, адже небагато авторів сучасності порушують проблему життя і творчості Стрийковського. Він писав про те, що боліло, порушував завжди актуальні теми, які дотикаються людини загалом, її релігійного й ідеологічного вибору, теми добра і зла, любові і ненависті, ставить питання про існування і сенс буття євреєм: певні обмеження, обов'язки.

Виклад основного матеріалу. Населення східних кресів завжди було багатонаціональним, в основному складалося з українців, білорусів і литовців. За офіційними польськими твердженнями поляки були найбільшою етнічною групою в цих регіонах та демографічно найбільшою етнічною групою в містах регіону. Також не можна уявити кресів без євреїв, які відрізнялися культурою, релігією, мовою. Вони заселяли значну територію сучасної західної України (від Коломиї до Києва), Білорусії (Вітебськ) і Литви (Вільнюс). Враховуючи національне багатство східних кресів, усі культурні і духовні аспекти народів того регіону, очевидно, зазнавали змін, поєднуючись між собою.

На території Європи євреї почали з'являтися ще у II ст. до н.е. (в Греції, Македонії, Італії). Поступово вони ставали вигнанцями з багатьох країн: Німеччини (1096), Англії (1290), Франції (1394), Австрії (1421), Іспанії (1492) [4]. Лише на кресах вони знайшли зручні умови для існування. До Другої світової війни в Європі налічувалося уже 9 мільйонів євреїв.

Під час німецької окупації у період війни, з метою звільнення території для Великої Німеччини, нацистська влада проводила планомірну політику взаємного винищення слов'ян, які, за офіційною нацистською расовою теорією, були унтерменшинами, тобто людьми нижчої раси. Також декілька мільйонів євреїв, які за расовою теорією нацистів не вважалися людьми, були практично повністю винищені у процесі Голокосту (понад 6 мільйонів).

Герої єврейського походження згадувались у творах багатьох відомих польських письменників (Марія Конопницька “Мендель Гданський”, Еліза Ожешкова “Меїр Езофовіч”, Адам Міцкевич “Пан Тадеуш”, Болеслав Прус “Лялька” та інші). Але хто може описати краще персонажа єврейського походження, його культуру, звичаї, манери мови і поведінки, ніж автор, який є частиною цього народу? Таким був Юліан Стрийковський – польський письменник і журналіст єврейського походження. Його життєвий і творчий шлях стали головною темою статті.

Юліан Стрийковський народився на території сучасної України у Стрию Львівської області у 1905 році. Його справжнє ім'я – Песах Старк. Батько Песаха, Цві Резенманн, був учителем у хедері, а мама, Анна Старк, була домогосподаркою, займалася дітьми.

Малий Песах відвідував польську чотирикласну школу, а потім класичну середню школу в Стрию. Отримавши атестат, він залишився у рідному місті, почав давати приватні уроки, окрім цього знаходив час брати участь у діяльності сіоністських організацій. Так як він походив з ортодоксальної родини, в одному із таких товариств під назвою “Га-шомер Га-цаїр” він вивчив іврит.

У 1927 році Песах Старк відправився до Львова, де почав вивчати польську філологію в університеті Яна Казимира. Попри те, що вступ для студентів єврейського походження був обмежений у кількості, майбутній письменник все ж вступив до омріяного закладу. Протягом навчання займався перекладами з івриту на польську мову, писав рецензії і пробував свої сили в літературній сфері.

Майбутній письменник друкувався на сторінках сіоністської газети “Chwila”. На основі інтерв'ю з автором не можна однозначно в'яснити, коли ж він дебютував: у 1925 році (“Mając dwadzieścia lat wydrukowałem pierwszy

artykuł krytyczny, recenzję *Ta mistyka żydowskiej rzeczywistości...* (“У двадцять років я надрукував свою першу критичну статтю, рецензію “Ця містика єврейської реальності...”)) чи у 1927 році (“Debiutowałem w roku 1927 esejem krytycznym w jednej z gazet lwowskich” (“У 1927 році я дебютував зі своїм критичним есе в одній з львівських газет”)). Перший текст в “Chwili”, який може бути пов’язаний зі Стрийковським, зустрінемо лише 10 грудня 1928 року (у 3491 номері). Це рецензія на оповідання “Kłamstwo” (“Брехня”) Авігдора Хамері, яка мала заголовок “Про єврейську дійсність”. Автор залишив підпис: F. Stark, а не: P. Stark, як очікувалося, однак пізніше, завдяки подальшим працям письменника та інтерв’ю, з’ясуємо, що це, дійсно, його праця, а ініціал – це або друкарська помилка, або неправильно розшифроване збільшене графічне зображення [3, с.184-186].

У 1932 році Стрийковський закінчив університет. Ще перед війною майбутній письменник захистив дисертацію на тему “Kobieta zbrodniarka w literaturze romantycznej” (“Жінка-злочинниця в літературі романтичного періоду”), яку він писав під керівництвом професора Юліуша Кляйнера (Juliusz Kleiner). Проте, ця дисертація не була опублікована [2].

Пізніше працював вчителем польської мови в єврейській гімназії у Полоцьку. Однак затримався він на цій посаді не надовго – уже через рік його звільнили за пропаганду комуністичної ідеології. Після звільнення зі школи починає працювати у відділі культури єврейської організації “Агроїд”, яка допомагає євреям переселятися на територію СРСР.

У 1934 року Стрийковський вступає до Комуністичної партії Західної України (КПЗУ), через що його арештовують і ув’язнюють без суду і слідства з жовтня 1935 по червень 1936 року. Майже рік він провів у львівській в’язниці, відомій як “бригідка”. Потім доля завела його до Варшави, де працював в якості дрібного службовця у публічній бібліотеці. Тоді він перекладає роман “Śmierć na kredyt” (“Смерть у кредит”) французького письменника Луї-Фердинанда Селіна (переклад опублікований 1937 року). Пише тексти для єврейського журналу “Nasz Przegląd” (“Наш огляд”).

Довоєнний період творчості Стрийковського можна назвати часом пошуків і відкриттів. Майбутній автор “Голосів у темряві” шукав

себе, його світ не складався в гармонійне ціле. Він намагався здолати традиційне релігійне виховання, отримане в єврейській сім’ї, втілюючи в життя ідеї комуністичного напрямку. Рідна йому єврейська культура і мова постійно зіштовхувались з культурою поляків і українців – оскільки він жив на Кресах Другої Речі Посполитої. Стрийковський мріяв про кар’єру письменника, але не міг повністю віддатися цьому, бо змушений був завжди шукати засобів для виживання й існування, заробляти на життя [2].

Після початку Другої світової війни Стрийковський поїхав до Львова, де став редактором і журналістом комуністичної газети “Czerwony Sztandar” (“Червоний прапор”). Займався корегуванням, а також публікував там свої твори. Видання знаходилося повністю під контролем окупаційної радянської влади. У лютому 1941 року письменника звільнили. Потім він працював на польськомовній радіостанції у Львові.

У 1941 році він їде до Куйбишева. Після декількох невдалих спроб вступити в армію генерала Андерса, яку формували з польських громадян, Старк їде до Узбекистану. Там працює на фермах, в портах, а також на заводі, який виготовляв підводну зброю. За проханням польської комуністичної письменниці Ванди Василевської радянська влада дозволила Песаху Старку переїхати до Москви, де він почав працювати у тижневику “Wolna Polska” (“Вільна Польща”), агентстві Товариства польських патріотів (від 1943 по 1946 рік). Там він піднявся по кар’єрних сходах, отримав посаду заступника директора і взяв собі псевдонім “Юліан Стрийковський”, який після Другої світової війни став його офіційним ім’ям.

Період, який почався нападом СРСР на Польщу, письменник пізніше описав у романі “Великий страх”, який був опублікований 1980 року. Головний герой твору відображає долю самого автора, який спочатку був охоплений комуністичним настроєм, а потім уже з досвідом навіть боявся і сумнівався у цій ідеології.

У 1943 році Стрийковський вступив до Союзу польських патріотів і до Польської партії робітників, став соратником Ванди Василевської. У той період він написав перші фрагменти свого роману “Głosy w ciemności” (“Голоси в темряві”, закінчений 1946 року). Через цензуру повноцінної роботи не видали, однак були видані уривки. Саме цей роман став першою

частиною тетралогії (решта частин: “Ехо”, “Аустерія” і “Сон Азраїла”), яка описує життя галичанських містечок і їх єврейських жителів перед Першої світовою війною.

Це величезний цикл, остаточно завершений наприкінці 80-х років ХХ століття, наповнений сюжетами зі Старого Завіту, особливо з Талмуду (великого кодексу релігійно-юридичних правил життя євреїв), який формувався близько 4000 єврейських мудреців впродовж багатьох віків. Вони детально розробили канон віри в 613 заборонах і наказах. Талмуд став збірником філософських, етичних і релігійно-ритуальних приписів євреїв, створив всеохоплюючу систему їх обов'язків і правил, їх етнос: свідомість, вірування, звичаї і т. д. “Стільки перекладів, скільки рабинів, вчителів, учнів і наставників. Навіть таких великих як Раші, Ібн Езра, Кімхі можна рахувати десятками. Ці обговорення! Ці сварки! Тисячі років загострення! Яка ще віра є настільки гостра, що навіть вістря не видно?” [10, с. 51].

Мова тетралогії – переважно єврейська лексика, назви і терміни, пов'язані з релігією і її зовнішніми символами, з вихованням, роботою, стравами, одягом і т. д. Наприклад, “хедер” (єврейська релігійна початкова школа), “ешива” (єврейський вищий релігійний навчальний заклад, де вивчається Усний Закон, головним чином Талмуд), “магід” (єврейський релігійний проповідник).

Тетралогія показує розпад традиційного світу, байдужість молоді до релігії, її прагнення до асиміляції з багатонаціональним і мультикультурним суспільством Австро-Угорської імперії. Тому що єврейські книжки, за словами молодого покоління, вчать тільки плакати і зітхати, бо виховують релігійними наказами і заборонами в страху перед Богом, бо “зв'язують руки”. “Євреї – чуже тіло серед суспільства, яке оточує. Самі собі створили гетто, обурюються на ненависть, нехтують гоями, вважаючи себе кращими за них. Треба бути справедливим” [8, с. 191-192]. Молоді хлопці обрізають собі бороди та пейси, дівчата-єврейки одружуються з гоями (неєвреями), а діти вчаться у польських школах. “Я просто не хочу бути євреєм. Мені з цим важко”, – говорить один із героїв Стрийковського [7, с. 208].

У 1946 році письменник повернувся в Польщу, він став головою філії Польського агентства

преси в місті Катовіце. У 1949-1952 рр. він очолював філію цієї установи в Римі і писав для тижневика “Odrodzenie” (“Відродження”). У 1951 році видав роман “Bieg do Fragała”, де описував класові протиріччя в італійському селі. За цю книжку у 1952 році автор був нагороджений Державною премією I ступеня, але й через неї письменника вислали з Риму. Після повернення у Варшаву в 1954 році його призначили завідувачем відділу прози в щомісячному виданні “Twórczość” (“Творчість”). У 1955 році його нагородили Хрестом лицаря ордену “Polonia Restituta” [1].

Окрім літературного захоплення, письменник також любив подорожувати. Декілька разів відвідував Югославію та Ізраїль. У 1969 році він отримав стипендію International Writing Program University of Iowa, після чого поїхав у США. Там він провів кілька місяців серед єврейських емігрантів зі Східної Європи. Його світогляд зазнав кардинальних змін.

Стрийковський все більш скептично і критично дивився на комуністичну владу. У 1996 році він вийшов з партії на знак протесту виключення з її лав Лешека Колаковського. У цьому ж році його нещодавно опублікований роман “Austeria” у Мюнхені був визнаний найкращою книгою 1966 року. У 1982 році Єжи Кавалерович екранізував роман. Фільм отримав головний приз на IX Фестивалі польських художніх фільмів в Гданську – “Золоті гданські леви”.

Юліан Стрийковський відомий як “літописець єврейської долі” [6, с. 49]. У центрі його творів завжди постає питання долі євреїв різних історичних епох, і взагалі доля особистості в період великих потрясінь. На початку своєї кар'єри він писав на ідиші та івриті, проте його зрілі твори написані польською мовою. Головна тема його прози дотикається ключових дилем єврейського життя ХХ століття: асиміляції і відчуття невизначеної ідентичності єврея, що вирваний з свого середовища; особливого духу єврейських містечок – “штетлів”, що на той час були свого роду “єрусалимами у вигнанні”; мотивів Агасфера – “Вічного жида”, що блукає по світі; і нарешті однієї з найбільших проблем сучасності – Голокосту [1].

В інтерв'ю з Пьотрем Шевцем (Piotr Szewc) Стрийковський зазначив, що його метою було зведення “надгробного пам'ятника своєму на-

родові” [11]. Його твори не слід сприймати як сентиментальну подорож до країни його дитинства, скоріше, як примирення з його дитинством та юністю; як спробу визначити причини занепаду єврейського світу, не тільки з огляду на історичні події, а й через втрату традицій, сімейних цінностей, котрі Стрийковський сприймав як основну причину розпаду єврейської громади.

“Письменники нарікають на те, що письмо їх втомлює, що воно поєднується зі стражданням. Я мучився, бо не писав, намагався замінити це якимись рецензіями, перекладами. А я просто не писав, бо не мав про що, а те, що переживав, вважав не гідним, щоб про це писати. Я так задрив своїм знайомим з університету, які видавали томи поезій. Але я вірив, що настане час. На жаль, він був трагічний. До Москви, де я працював у “Вільній Польщі”, доходили чутки, що діється в країні під час гітлерівської окупації. Із запізненням, не знаю чому, я дізнався про поразку повстання у варшавському гетто. Потім довідався, що перестав існувати єврейський народ, який після занепаду знову став моїм” [9, с. 131].

У сімдесятих роках Стрийковський мав уже однозначно критичну позицію щодо політичної і культурної ситуації в Польщі. У 1975 році він підписав так званий “Лист 59” проти запланованих змін у тодішній конституції.

У 1979 році письменник був нагороджений премією Фонду імені А. Южиковського в Нью-Йорку. На той час Стрийковський вважався головним польсько-єврейським письменником. Після введення у Польщі воєнного стану (грудень 1981 року) він не підтримав Союз польських літераторів, який підкорювався комуністичній владі, і в 1989 році вступив до нового Союзу польських письменників.

З часом почалася публікація мемуарів Стрийковського “Czarna róża” (“Чорна троянда”, 1962), романів “Wielki starch” (“Великий страх”, 1980) і його продовження “Wielki strach. To samo, ale inaczej” (“Великий страх. Те саме, але по-іншому”, 1990), які носять автобіографічний характер, а також збірки оповідань: “Imię własne” (“Ім’я”, 1961), “Syriusz: wybór opowiadań” (“Сіріус: збірник оповідань”, 1984) і “Milczenie” (“Мовчання”, 1993). Ці твори, зокрема “Czarna róża”, цікаві тим, що вони описують співжиття польської, української та єврейської спільнот в одному місті.

Разом з тим він писав і твори натхненні біблійними мотивами, такі як “Na wierzbach nasze skrzypce...” (“Там, на вербах наші скрипки...”, 1974) і “Sodoma” (“Содом”).

Більш відомі роботи на цю тематику включають у себе так званий “Tryptyk biblijny” (“Біблійний Триптих”), “Odpowiedź” (“Відповідь”, 1982), “Król Dawid żyje!” (“Цар Давид живий!”, 1984) і “Juda Makabi” (“Юда Маккавей”, 1986) – вони є ілюстрацією апокрифічного типу художньої літератури в тому сенсі, що автор позбавляє апокрифи всіх елементів ересі. Тим не менше, ці роботи зберігають свою художню цінність, тільки якщо вони читаються з посиланням на біографію автора, який “є пророком для самого себе” [1].

У монографії, присвяченій Стрийковському “Odkrywałem ślad po śladzie utracony...”, Кшиштоф Даріуш Шатравський зауважив, що наприкінці життя письменник скоротив дистанцію між фікцією і правдою. Протягом більшої частини життя він насичував прозу автобіографічними моментами. А потім почав говорити “від себе”. Поліфонія поступилася монофонії приватної мови [5].

У перекладацькому доробку Стрийковський має досить велику кількість творів. Це “Towań” М. Смілянського, “Szkice węglem” Г. Шофмана, “Krwawe źródło” Анрі Барбюса. З російської він переклав “Głód” Олександра Скобелева – оповідання про великий голод на Поволжю у 1921-1922 роках; новелу “Okulary Trockiego” та ін. [3, с. 191-193].

Висновки дослідження. Аналізуючи біографію і творчість Юліана Стрийковського, можна сказати, що це людина, яка додала до книги кресів свою польсько-єврейську сторінку. У кожному слові він віддзеркалює життя свого народу, пише про щось рідне і надто близьке. У центр творчості помістив край дитинства, Східну Галичину, якій присвятив не один твір, у т. ч. колосальні праці – галицьку тетралогію, біблійну трилогію.

Проблематика творів Стрийковського стосується безпосередньо долі єврейства в діаспорі, його культури, народу, який страждав протягом двох тисячоліть. Пишучи про це, він порушує теми, які дотикаються людини загалом, її релігійного й ідеологічного вибору, теми добра і зла, любові і ненависті, ставить питання про існування і сенс буття євреєм: певні обме-

ження, обов'язки. Герої Стрийковського змагаються з брутальною реальністю і з собою в ім'я моральних цінностей, а їх основне питання звучить: як залишитися релігійно чесним євреєм у світі, де вирує зло, і чи взагалі це можливо? Твори письменника доповнені автобіографічними мотивами. Його герої часто нагадують, а іноді дублюють деякі факти з власного життя. Наприклад, тетралогія відтворює дитинство письменника у Стрию; роман "Чорна троянда" по-

казує комуністичну молодість Стрийковського у Львові. Варто також зазначити, що це один з небагатьох письменників єврейського походження, який не боявся у ті часи писати про це, та й взагалі говорити про свої корені.

Подальша робота передбачає збільшення інформативної бази біографічних відомостей та поглиблений аналіз літературної спадщини письменника на підставі вищезазначеного матеріалу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брюховицька Х. Юліан Стрийковський – Стрий у прозі [Електронний ресурс] / Христина Брюховицька. – Режим доступу: http://www.ji.lviv.ua/n70texts/Bryuhovytzka_Yulian_Strykovskiy.htm
2. Калишевский В. Юлиан Стрийковский [Електронний ресурс] / Войцех Калишевский. – 2007. – Режим доступу: <https://culture.pl/ru/artist/yulian-strykovskiy>
3. Ireneusz Piekarski "Chwilowy" tłumacz i recenzent – Julian Strykowski / Pamiętnik Literacki / – Warszawa – 2006 – z. 2, ss. 181-196
4. Hadaczek B. Kresy w literaturze polskiej XX wieku. Szkice. / Bolesław Hadaczek // – Szczecin – 1993. Szczecińskie Wydawnictwo Archidiecezjalne „Ottonianum”, ss. 222, 2 nlb.

REFERENCES

1. Bryukhovytzka Kh. *Yulian Strykowski – Stryi in the prose* [Yulian Strykowski – Stryi u prozi]. Bryukhovytzka Khrystyna – Access mode: http://www.ji.lviv.ua/n70texts/Bryuhovytzka_Yulian_Strykovskiy.htm
2. Kalyshevskiy V. *Yulian Strykovskiy* [Yulian Strykovskiy]. Voicekh Kalyshevskiy – Access mode: <https://culture.pl/ru/artist/yulian-strykovskiy>.
3. Ireneusz Piekarski "Temporary" translator and reviewer – Yulian Strykovskiy [Khvilowy tłumacz i recenzent – Yulian Strykovskiy] / Pamiętnik Literacki / – Warsaw – 2006 – c. 2, 181-196 p.
4. Hadaczek B. *Kresy in the Polish literature of the 20th century. Essays* [Kresy w literaturze polskiej XX wieku. Szkicse]. / Boleslaw Hadaczek // – Szczecin – 1993 – 222 p.
5. Kshyshtof Dariush Shatravski "I discovered the traces of the lost path ...": ideological determinants of works by Yulian Strykowski ["Odkrywałem ślad po śladzie

5. Krzysztof Dariusz Szatravski. "Odkrywałem ślad po śladzie utracony...": ideowe uwarunkowania twórczości Juliana Strykowskiego // – Olsztyn – 2010
6. Paclawski J. Kronikarz żydowskiego losu. Szkice o twórczości Juliana Strykowskiego / Jan Paclawski // – Kielce – 1993. Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Jana Kochanowskiego
7. Strykowski J. Echo / Julian Strykowski // – Warszawa – 1988
8. Strykowski J. Głosy w ciemności. / Julian Strykowski // – Warszawa – 1963 (I wyd. 1956)
9. Strykowski J. Jestem / Julian Strykowski // – Warszawa – 1975
10. Strykowski J. Sen Azrila / Julian Strykowski // – Warszawa – 1981 (I wyd. 1975)
11. Z J. Strykowskim rozmawia P. Szewc. W drodze do polskości. – Znak – 1990, nr. 2-3

- utracony...": ideowe uwarunkowania twórczości Juliana Strykowskiego] // – Olsztyn – 2010.
6. Paclawski J. *A chronicler of the Jewish destiny. Essays about Julian Strykowski's works* [Kronikarz żydowskiego losu. Shkitse o twórczości Juliana Strykowskiego] / Jan Paclawski // – Kielce – 1993
7. Strykowski Y. *Echo* [Ekho] Yulian Strykowski // – Warsaw – 1988.
8. Strykowski Y. *Voices in the darkness* [Głosy w ciemności] / Yulian Strykowski // – Warsaw – 1963 (I ed. 1956)
9. Strykowski J. *I exist* [Yestem] / Yulian Strykowski // – Warsaw – 1975.
10. Strykowski J. *Azril's Dream* [Sen Azrila] / Yulian Strykowski // – Warsaw – 1981 (I ed. 1975)
11. *Shevts speaks with Strykowski. On the way to Polishness* [Z Strykowskim rozmawia Szewc. V drodze do polskosci] – Znak – 1990, No. 2-3.